

PARTİ KAPATMA DOSYASI

Siyasi Partilerin mahkeme kararıyla kapatılması (daha doğru bir deyimle kapatılması) Türkiye’de ne yazık ki yerleşmiş bir gelenek. Yukarıdan gelen tavsiye ambalajlı tehditlerle kendini fesheden ilk muhalif partileri saymazsak, tam 24 siyasi parti, mahkeme kararıyla kapatılmış. Önce sosyalist partiler, daha sonra İslam veya Kürt kimlikleri nedeniyle kapatılan partiler görülmüştü ama, iktidardayken kapatılmaya çalışılan parti örneği Türkiye için bir yenilik oldu. Hem de daha sekiz ay önce büyük bir seçim zaferi kazanarak hayli farklı bir sandalye sayısı ile parlamentoda güçlü bir çoğunluk oluşturan bir partinin mahkeme kararıyla kapatılmaya çalışılmasını anlamak dünya için de güç olsa gerek.

Olaylar nasıl başladı?

Yargıtay Başsavcısı Abdurrahman Yalçınkaya, 14 Mart 2008'de umulmadık bir açıklama yaparak, iktidardaki AKPARTİ'nin kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesinde bir dava açmak için iddianame hazırladığını duyurdu. İddianamede AKPARTİ, daha önce kapatılan İslami kimlikli Milli Nizam ve Refah partileri gibi "Şeriatçı eylemlerin odağı" haline gelmekle suçlanıyor ve Anayasa'nın 68/4 ve 69/4,5,6'ncı ve Siyasi Partiler Kanunu'nun 101 ve 103'üncü maddelerine göre kapatılması ve yöneticilerine uzun süreli siyaset yasağı getirilmesi isteniyordu.

İddianame ne diyor?

İşte iddianamedeki suçlamaya temel olarak gösterilen eylemlerden bazıları:

AKPARTİ'nin

- * Türbanın yükseköğretim kurumlarında serbestçe takılmasına olanak sağlamak üzere Anayasanın 10 ncu ve 42 nci maddelerinde değişiklik yapması.
- * Diyanet İşleri ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetim ve gözetiminde yaz Kuran kurslarının açılması, halen Diyanet'in kış aylarında düzenlediği Kuran kurslarına gitmek için gereken ilk ve ortaöğretimi bitirmiş olma, yani 15 yaş ve yaz aylarında aranan 12 yaş sınırı şartının kaldırılmasının öngörüldüğü yasa teklifinin TBMM Başkanlığı'na sunması.
- * Sağlık Bakanlığı'nca hazırlanan Sağlık Kuruluşları Ruhsatlandırma Yönetmeliği Tasarısı'nın 113. maddesinde birinci basamak sağlık kuruluşlarında, hastaların dini gereklerini yerine getirebilecekleri mekânlar ayrılmasının öngörmesi.

R.T. Erdoğan'ın

* Avustralya'nın Sydney Kentini gezerken, "*Herkes kendi kimliğiyle övünebilir. Bu onun en doğal hakkıdır. Kürt Kürtlüğüyle, Türk Türklüğüyle, Çerkez Çerkezliğiyle, Laz Lazlığıyla övünebilir. Etnik kimlik anlamında söylüyorum. Ama bizi üstte birbirimize bağlayan üst kimlik TC vatandaşlığıdır. Bu ortak paydadır.*" demesi.

* Haziran 2005'te Amerika'ya giderken uçakta "*Bizim laiklikle derdimiz yok. 1982 Anayasası'nın laikliği düzenleyen maddesinin gerekçesinde bir*

tanım mevcut. Gerekçe, 'bütün dinlere eşit mesafede olmak' diyor. İnançlar, devlet güvencesinde. Tekrar ediyorum: Ben insan olarak laik değilim; devlet laiktir. Buna mukabil laik düzeni korumakla yükümlüyüm. Ama siz laikliği bir din gibi takdim ederseniz, bu ülkenin halkını üzeriniz. Türkiye iyiye gidiyor, hükümet başarılı, laikliği gündeme getirip, bundan nemalanmak isteyenler var. Türkiye'de 'niyet okuyucuları' haksız isnadlar ortaya atıyor." şeklinde beyanda bulunması.

* Ocak 2004'te New York'taki Dış İlişkiler Konseyi'nde *"Başörtüsü, yüzde 98'i Müslüman olan Türkiye'de gerek millet ve gerekse kurumların ortak sorunu. Biz bunu toplumsal mutabakatla çözmek istiyoruz. Ama sonuçta sunu da söylemek zorundayım ki, bu sorun Türkiye'de vardır."* demesi.

Abdullah Gül'ün

* 2003 Kasım'da Roma'daki AB Troykası toplantısına giderken uçakta yaptığı söyleşide Avrupa Birliği İlerleme Raporu'nun demokrasi ve insan hakları alanlarındaki sorunlar listesinde türban yasağının dâhil edilmemesini eleştirmesi.

* BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kabulünün 55. yıldönümü nedeniyle özel gündemle toplanan TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu toplantısında, *"İfade ve inanç özgürlüğünde kararlıyız; herkes inandığını yaşayabilmeli..Herkes güven içinde, korkudan, endişeden uzak olmalıdır. Düşündüğünü inandığını rahatlıkla ifade etmeli, inandığını rahatlıkla yaşayabilmelidir. İfade ve inanç özgürlüğü, işkenceden ve terörden tamamen arınmak, bizim hedefimizdir. Bununla ilgili yasal düzenlemelerin hepsi, kararlı şekilde gerçekleştirilmeye devam edilecektir"* şeklinde beyanda bulunması.

Hüseyin Çelik'in

* Haziran 2004'te Isparta Yalvaç İlçesinde bir anaokulunun açılış töreninde konuşan Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Çelik'in, 2 türbanlı kızın ellerinde bulunan pankartlara atıfta bulunarak; *"Meslek liselerini unutmuş falan değiliz, her şeyin zamanı vardır, siz bir şey yapmak istersiniz, onun zamanı gelmediyse, onu bir süre ertelemiş olabilirsiniz, ama biz bu haksızlığın bu yanlışlığın, bu zulmün giderilmesi için bundan sonraki süreçte de gereğini yapacağız, bundan emin olabilirsiniz"* demesi.

Vs. vs...

Olaylar nasıl gelişti?

Anayasa Mahkemesi raportörünün “Bu iddiname mahkemece kabul de edilebilir, red de edilebilir” şeklindeki raporundan sonra konuyu gündemine alan Anayasa Mahkemesi, davanın kabulüne “oybirliği” ile, Cumhurbaşkanı Gül’ün de yargılanabileceğine oy çokluğu ile karar verdi. (Heyetin 11 üyesinin 8’i, AKPARTİ’ye karşı olduğunu saklamayı bile pek gerek görmeyen bir önceki Cumhurbaşkanı Sezer tarafından atanmış üyeler)

Diğer taraftan, AKPARTİ bu engeli bir Anayasa değişikliği yoluyla, Anayasa Mahkemesinin yetkilerini kısıtlayarak aşmayı da düşünerek hazırlıklara ve diğer partilerden destek arayışlarına girdi. Destek bulamayan AKPARTİ Anayasa değişikliği paketini rafa kaldırdı.

Ne olacak şimdi?

Türkiye, ne yazık ki, bir hukuk devleti olamadığı için bu soruya yanıt vermek hayli güç. Hukuksal hiçbir yanı olmayan, tamamen siyasi bir davanın sonucunu da hiç kuşkusuz siyasi ağırlıklar belirleyecek. Bu durumda “Ordu, Yüksek Bürokrasi ve Sermaye” nin dışında Avrupa Birliği ve ABD faktörleri de doğal olarak devrede.

Kağıt üzerindeki olasılıklar şöyle dizilebilir:

1. AK PARTİ, MHP ve DTP’nin de destekleyebileceği bir formülle bir Anayasa değişikliğine daha giderek mahkemenin yetkisini kısmak yoluyla çözüme gidebilir.
2. Politik baskıların da etkisiyle Anayasa Mahkemesi savcının istemini haklı bulmayarak davayı kapatabilir.
3. AKPARTİ kapatılır.

Tabii hemen BAKPARTİ kurulur ve “B” kadrosu, politika dışı bırakılan “A” kadrosuna vekaleten bayrağı devralır, ilk seçimde daha da büyük bir çoğunlukla iktidara gelir. Bütün bunlar, ülkeyi darbe ortamına sokmaya uğraşanlar yeni bir kan gölü yaratmayı başaramazlarsa olacaklar. Bunun dışındaki olasılıkları düşünmektense geçmişe bir göz atalım.

Demokrasinin rafa kaldırıldığı dönemler:

1960: Ordu darbe ile DP'yi iktidardan indirdi. İleri gelenler yargılandı, Menderes, Zorlu ve Polatkan asıldı. Ama kadrolar Adalet Partisini oluşturdu. Demirel başkanlığındaki AP 1965'te tek başına iktidara geldi.

1971: Ordu'nun 12 Martta verdiği muhtıra ile Demirel hükümeti çekilmek zorunda kaldı. Sola ve sendikal harekete büyük zararlar veren bu dönem, 1974'te sosyal demokrat vaatlerle büyük sevgi kazanan Ecevit'in koalisyon iktidarıyla son buldu.

1980: Büyük çoğunluğuyla devletin gizli servislerince provoke edildiği daha sonraları net olarak anlaşılan "sağ- sol" kavgası ve bir kısmı hala aydınlatılmayan cinayetlerle hazırlanan ortam sonunda Gen. Evren liderliğinde 5 generalden oluşan cunta idareye el koydu ve başta solcular ve Kürtler olmak üzere tüm muhalif güçleri kanla bastırdı. Başta Anayasa olmak üzere bütün demokratik yasaları değiştirdi, kurumları dağıttı. Türkiye hala onun siparişi olan 1982 Anayasasının deli gömleğinde çırpınıyor. Ama 1983'te yapılan ilk seçimde halk, cuntanın imal ettiği yapay sağ ve sol iki partiye değil, önüne gelebilen üçüncü seçeneğe yöneldi, Turgut Özal'ın Anavatan Partisi iktidar oldu.

1997: İslam kimliğiyle oy toplayan Erbakan'ın kısa süreli Başbakanlığı, önce tankların yürütülerek generallerin kendi deyimizle "Demokrasiye balans ayarı yapılması" daha sonra da **28 Şubat**'ta yapılan "post modern darbe" ile "1. Numaralı tehdit" in artık "Terör" değil "İrtica" olduğu ilan edildi ve Erbakan çekilmek zorunda kaldı. Yeni kavganın adı "Laik – Şeriatçı" karşıtlığıydı ve en yoğun çatışma alanı olarak "kadınların başı" seçilmişti. Savaş hala bitmiş değil. Ama sıra seçime gelince "devlet"i gene bir düş kırıklığı bekliyordu. Daha modern görünümlü bir İslamı temsil etmek üzere kurulan AKPARTİ büyük bir zafer kazandı. Erdoğan yasaklı idi ama şimdiki Cumhurbaşkanı Gül, ona vekaleten bayrağı aldı ve sahibine iade edene kadar da taşıdı.

2007: Cumhurbaşkanlığı seçimi toplumu gene gerdi. Eşinin başı örtülü Gül'ün mevcut yasalara göre rahat rahat seçileceği belli olduğundan daha modern bir darbe denenerek, önce 367 krizi çıkarıldı. Anayasa Mahkemesinin göz göre göre ak'a kara dememesi ihtimaline karşı Genelkurmay'ın web sitesine 27 Nisan gece yarısı koyulan bir bildiri ile,

Anayasa mahkemesi 367 doğrultusunda karar almazsa darbe tehdidinde bulunuldu. Mahkeme hukukla bağdaştırılması imkansız bir kararla seçimi iptal edince AK PARTİ de erken genel seçime gitti. Büyük şehirlerde çok büyük kalabalıkların toplandığı ‘‘Cumhuriyete Saygı’’ mitinglerinin sarhoşluğu, seçim gecesi alınan soğuk duşla sona erdi. AK PARTİ daha büyük bir çoğunlukla iktidar olmuştu. Ordu ilk gúnler biraz bocaladıysa da çabuk toparlandı. AK PARTİ’ye laf etmez oldu, yeter ki öteki büyük tehlikeye karşı onunla aynı safta olmayı kabul etsin.

Haa, bu narada, kapatılmaya çalışılan bir başka parti daha olduğunu az daha unuttuyorduk: DTP. Güneydođu illerinin tartışmasız temsilcisi DTP, meclisin açıldığı ilk gún yaşanan bir şaşkınlık hariç, solcu ÖDP dışında tüm partiler tarafından lanetlenip dışlanıyor. Kendi kapatılmasına karşı demokrasiye dört elle sarılan AK PARTİ de, konu DTP olduğunda ‘‘Ama bölücüler hariç’’ tezine katılma mahzur görmüyor. Bir zamanlar Erbakan da aynı řeyi yapmış, Leyla Zana ve arkadaşlarını harcayarak kendi iktidarını koruyabileceğini ummuştu. řu tarih mutlaka tekerrür etmek zorunda mı sanki?

Ya Toplum ‘kötü yola’ düşerse ?

Anayasa Mahkemesi, siyasi gücü tekelinde bulunduran merkezin kurucu değerleri olan ‘milli’ ve ‘laik devlet’ üzerine inşa edilmişti. Cumhuriyet’in bir çözüme kavuşturamadığı ‘Kürt meselesi’ ve ‘din sorunu’na da kaynaklık eden bu ilkeleri katı bir biçimde yorumlayan mahkeme, dinsel ve etnik farklılıkların kamusal alana taşınmasını yasaklayarak siyasi alanı sınırladı. Merkeze rakip olma cüreti gösteren çevre partilerini iktidar mücadelesinin dışında bıraktı.

Merkezde bulunan bürokratik kurumlar, gene de, zeminin altlarından kaydđını ve iktidarın ellerinden uçup gittiği hissine kapılmış durumda. Bu ise, bugüne kadar toplum karşısındaki hiyerarşik üstünlüklerinin ve imtiyazlarının kaybı anlamına geliyor. Dolayısıyla karşı karşıya bulunulan hal, hukuki bir durum değildir.

Türkiye, AİHS'ni ihlal ediyor !

Türkiye'nin AİHM'ne bireysel başvuru hakkını kabul etmesinden itibaren Anayasa Mahkemesi'nin parti kapatmalarıyla ilgili, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde birçok dava açıldı. Mahkeme - Refah Partisi hariç - bütün örneklerde Sözleşme'nin Türkiye tarafından ihlal edildiğine karar verdi ve Türkiye'yi mahkum etti.

Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılan 24 siyasal partinin kapatma tarihlerine göre listesi şöyle:

İşçi-Çiftçi Partisi (15.10.1968)	Özgürlük Demokrasi Partisi (3004.1993)
Milli Nizam Partisi (20.05.1971)	Sosyalist Türkiye Partisi (30.11.1993)
Türkiye İleri Ülke Partisi (24.06.1971)	Demokrasi Partisi (16.06.1994)
Türkiye İşçi Partisi (20.07.1971)	Demokrat Parti-2 (13.09.1994)
Büyük Anadolu Partisi (19.12.1972)	Demokrasi ve Değişim Partisi (19.03.1996)
Türkiye Emekçi Partisi (08.05.1980)	Diriliş Partisi (18.02.1997)
Büyük Anadolu Partisi (24.11.1992)	Emek Partisi (14.02.1997)
Sosyalist Parti (10.07.1992)	Sosyalist Birlik Partisi (07.06.1994)
Yeşiller Partisi (10.02.1994)	Refah Partisi (16.01.1998)
Halk Partisi (25.10.1991)	Demokratik Kitle Partisi (26.02.1999)
Türkiye Birleşik Komünist Partisi (16.07.1991)	Fazilet Partisi (22.06.2001)
Halkın Emek Partisi (14.07.1993)	Halkın Demokrasi Partisi (13.03.2003)

Yasalar ne diyor?

Anayasa

Madde 68/4- Siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez.

Madde 69/4- Siyasî partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.

69/5- Bir siyasî partinin tüzüğü ve programının 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir.

69/6- Bir siyasî partinin 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir. Bir siyasî parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarınca kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

Siyasi Partiler Kanunu

Madde 101- Anayasa Mahkemesince bir siyasi parti hakkında kapatma kararı;

a) Bir siyasi partinin tüzük ve programının Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve laik cumhuriyet ilkelerine aykırı olması, sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlaması, suç işlenmesini teşvik etmesi,

b) Bir siyasi partinin, Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı eylemlerin işlendiği odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespiti,

c) Bir siyasi partinin, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden maddi yardım alması,
Hallerinde verilir.

Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkranın (a) ve (b) bentlerinde sayılan hallerde temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin almakta olduğu son yıllık Devlet yardımı miktarının yarısından az olmamak kaydıyla, bu yardımdan kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına, yardımın tamamı ödenmişse aynı miktarın Hazineye iadesine karar verebilir.

Madde 103- Bir siyasi partinin Anayasanın 68 inci maddesinin dördüncü fıkrası hükmüne aykırı eylemlerin odak halini oluşturup oluşturmadığı hususu Anayasa Mahkemesince belirlenir.

Bir siyasi parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarının kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

DÜŞÜNCE SUÇU(!?)NA KARŞI GİRİŞİM

Tel.: +90 216 532 75 45, +90 216 492 0504

antenna@antenna-tr.org

www.antenna-tr.org